

БАЛКАНСКО НАУЧНО ОБОЗРЕНИЕ

Основано през 2017 г.

Том 3

16+

№ 1 (3)

2019

Излизащо на всеки 3
месеца научно списание
(4 пъти в годината)

Основател - «Научен хронограф» ЕООД

Главен редактор

Линков Александър Йорданов, PhD, доцент

Заместник главен редактор:

Абасова Къзългюл Ясин къзъ, доктор на философските науки, професор

Берберян Ася Суреновна, доктор на психологическите науки, професор

Исламгулова Светлана Костадиновна, доктор на педагогическите науки, доцент

Клинков Георги Тодоров, PhD, главен асистент

Курилова Анастасия Александрова, доктор на икономическите науки, професор

Мамичев Александър Юриевич, доктор на политическите науки, кандидат на юридическите науки, доцент

Майхджик-Микула Джоана, доктор на педагогическите науки, професор

Осадченко Ина Ивановна, доктор на педагогическите науки, доцент

Тарантей Виктор Петрович, доктор на педагогическите науки, професор

Шарипов Фаридун Файзулаевич, доктор на педагогическите науки

Редакционна колегия:

Борисов Галин Цоков, доктор, професор

Бурдева Тая Викторова, доктор, доцент

Бурмикина Ирина Викторовна, доктор на социологическите науки, професор

Василев Веселин Костов, доктор на психологическите науки, професор

Васковска Галина Алексеевна, доктор на педагогическите науки, професор

Дамянов Бисер Илиев, доктор на изкуствознание, професор

Демченко Ирина Иванова, доктор на педагогическите науки, професор

Джабарова Юлия Владимировна, доктор, доцент

Димитрова Теофана Валентинова, доктор, доцент

Зибарев Александър Григориевич, член-кореспондент на Руската академия на науките,

доктор на икономическите науки, професор, главен научен сътрудник

Коберник Александър Миколайович, доктор на педагогическите науки, професор

Комар Таисия Василевна, доктор на психологическите науки, професор

Коновалчук Валентина Ивановна, доктор на философските науки, доцент

Коростелев Александър Алексеевич, доктор на педагогическите науки, доцент

Костова Иванка Милкова, доктор, професор

Масюк Наталия Николаевна, доктор на икономическите науки, професор

Мордовцев Андрей Юриевич, доктор на юридическите науки, професор

Мотов Ирена, доктор на науките в отрасъл социална педагогика, професор

Нестеряк Юрий Василевич, доктор на науките за държавното управление, доцент

Розенберг Геннадий Самуилович, член-кореспондент на Руската академия на науките,

доктор на биологическите науки, професор

Севастианов Сергей Виталиевич, доктор на политическите науки, доцент

Станев Велин Стефанов, доктор, професор

Тсириготи Константинос, доктор на науките в отрасъл психология, професор

Фелхнер Анджей, доктор на науките в отрасъл по история на образованието, професор

Фиделюс Анна, доктор на науките в отрасъл специална педагогика, професор

Чепил Мария Мироновна, доктор на педагогическите науки, професор

Швитава Ирениуш, доктор на науките в отрасъл философия, професор

Юнусов Ахат Ахнафович, доктор на юридическите науки, професор

Якунин Вадим Николаевич, доктор на историческите науки, професор

Янев Борян Георгиев, доктор, доцент

Отговорен секретар

Клинкова Ина Атанасова

Зарегистрирано от Министерството на културата (с декларация 7а, ал.3 от Закона за задължително депозиране на печатни и други произведения) № 26-00-693 от 29.10.2018 г.

Компютърен набор:
Никола Николов

Технически редактор:
Йорданка Петкова

Адрес на редколегия, учредител,
редакция и издател -
«Научен хронограф» ЕООД:
България, гр. Перушица 4225,
Област Пловдив, Община
Перушица, ул. "Д. Малинчев", №33
Тел.: +359895612046
E-mail: balka@abv.bg
Сайт: <https://balkan-sci-review.com/>

Подписано за печат 25.02.2019.
Излиза на 28.02.2019.
Формат 60x84 1/8.
Оперативен печат.
Условно отпеч. листове 12,87.
Тираж 50 екз. Поръчка 2-02-21.

Печатница "Стела"
Ул. "Гидростроевская" 14,
445020, Толяяти, Русия
Свободна цена

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ЧЛЕНОВЕТЕ НА РЕДАКЦИОННАТА КОЛЕГИЯ

Главен редактор

Линков Александър Йорданов, PhD, доцент
(Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Пловдив, България)

Заместник главен редактор:

Абасова Къзългол Ясин къзъ, доктор на философските науки, професор, заместник декан на факултета по социални науки и психология
(Бакински държавен университет, Баку, Азербайджан)
Берберян Ася Суреновна, доктор на психологическите науки, професор, завеждащ катедра „Психология“
(Руско-Арменски Славянски университет, Ереван, Армения)
Исламгулова Светлана Костадиновна, доктор на педагогическите науки, доцент, проректор по наука и акредитация
(Университет “Туран”, Алма-ата, Казахстан)
Клинков Георги Тодоров, PhD, главен асистент
(Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Пловдив, България)
Курилова Анастасия Александрова, доктор на икономическите науки, професор
(Толятински държавен университет, Толяяти, Русия)
Майхджик-Микула Джоана, доктор на педагогическите науки, професор
(Университет Ян Кохановски, Келце, Полша)
Мамичев Александър Юриевич, доктор на политическите науки, кандидат на юридическите науки, доцент, завеждащ катедра
„Теория и история на Руското и международно право“
(Владивостокски държавен университет по икономика и обслужване, Владивосток, Русия)
Осадченко Ина Ивановна, доктор на педагогическите науки, доцент, директор на Института за педагогическо образование
(Умански педагогически университет, Уман, Украйна)
Тарантей Виктор Петрович, доктор на педагогическите науки, професор
(Гродненски държавен университет, Гродно, Белорусия)
Шарипов Фаридун Файзулаевич, доктор на педагогическите науки, завеждащ общо университетската катедра по педагогика
(Таджикски национален университет, Душанбе, Таджикистан)

Редакционна колегия:

Борисов Галин Цоков, доктор, професор, заместник декан на педагогическия факултет, директор на департамента за квалификация и професионално развитие на педагогическите специалисти, катедра „Педагогика и управлението на образованието“
(Пловдивски университет Паисий Хилендарски, Пловдив, България)
Бурдева Тая Ивановна, доктор, доцент, ръководител на катедра „Музика“
(Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Пловдив, България)
Бурмикина Ирина Викторовна, доктор на социологическите науки, професор, проректор по научната работа
(Липецки държавен педагогически университет, Липецк, Русия)
Василев Веселин Костов, доктор на психологическите науки, професор
(Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Пловдив, България)
Васковска Галина Алексеевна, доктор на педагогическите науки, професор, старши научен сътрудник, завеждаща отдел «Дидактика»
(Институт по педагогика към Националната Академия за педагогически науки на Украйна, Киев, Украйна)
Дамянов Бисер Илиев, доктор на изкуствознание, професор, ръководител на катедра „Естетическо възпитание“
(Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Пловдив, България)
Демченко Ирина Иванова, доктор на педагогическите науки, професор
(Умански държавен педагогически университет, Уман, Украйна)
Джабарова Юлия Владимировна, доктор, доцент, заместник декан на факултета по икономически и социални науки
(Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Пловдив, България)
Димитрова Теофана Валентинова, доктор, доцент, ръководител на катедра „Маркетинг и международни икономически отношения“
(Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Пловдив, България)
Зибарев Александър Григориевич, член-кореспондент на Руската академия на науките, доктор на икономическите науки, професор,
главен научен сътрудник
(Институт по екология на Волжкия басейн Р.А.Н., Толяяти, Русия)
Коберник Александър Миколайович, доктор на педагогическите науки, професор
(Умански държавен педагогически университет, Уман, Украйна)
Комар Таисия Василевна, доктор на психологическите науки, професор
(Хмелницки национален университет, Хмелницки, Украйна)
Коновалчук Валентина Ивановна, доктор на философските науки, доцент
(Черкаски областен институт за след дипломно образование на педагогическите работници, Черкаси, Украйна)
Коростелев Александър Алексеевич, доктор на педагогическите науки, доцент, професор към катедра „Педагогика и методика на преподаването“
(Толятински държавен университет, Толяяти, Русия)
Костова Иванка Милкова, доктор, професор, катедра „Маркетинг и международни икономически отношения“
(Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Пловдив, България)
Масюк Наталия Николаевна, доктор на икономическите науки, професор от катедра „Управление“
(Владивостокски държавен университет по икономика и обслужване, Владивосток, Русия)
Мордовцев Андрей Юриевич, доктор на юридическите науки, професор от катедра „Теория и история на Руското и международно право“
(Владивостокски държавен университет по икономика и обслужване, Владивосток, Русия)
Мотов Ирена, доктор на науките в отрасъл социална педагогика, професор
(Хуманитарно-икономическа Академия, Лодз, Полша)
Нестеряк Юрий Василевич, доктор на науките за държавното управление, доцент
(Национален авиационен университет, Киев, Украйна)
Розенберг Геннадий Самуилович, член-кореспондент на Руската академия на науките, доктор на биологическите науки, професор,
(Институт по екология на Волжкия басейн Р.А.Н., Толяяти, Русия)
Севастианов Сергей Виталиевич, доктор на политическите науки, доцент, професор от катедрата по „Международни отношения“
(Далеко-източен федерален университет, Владивосток, Русия)
Станев Велин Стефанов, доктор, професор, катедра „Маркетинг и международни икономически отношения“
(Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Пловдив, България)
Тсириготис Константинос, доктор на науките в отрасъл психология, професор
(Университет Ян Кохановски, Келце, Полша)
Фелхнер Анджей, доктор на науките в отрасъл по история на образованието, професор
(Университет Ян Кохановски, Келце, Полша)
Фиделюс Анна, доктор на науките в отрасъл специална педагогика, професор
(Университет Кардинал Стефан Вишински, Варшава, Полша)
Чепил Мария Мионовна, доктор на педагогическите науки, професор
(Драгобич държавен педагогически университет, Драгобич, Украйна)
Шьвитава Ирениуш, доктор на науките в отрасъл философия, професор
(Педагогически университет на името на КЕН, Краков, Полша)
Юнусов Ахат Ахнафович, доктор на юридическите науки, професор от катедра „Криминално право и процес“
(Казански иновационен университет, Казан, Русия)
Якунин Вадим Николаевич, доктор на историческите науки, професор, проректор по научната и иновационна дейност
(Поволжски държавен университет за обслужване, Толяяти, Русия)
Янев Борян Георгиев, доктор, доцент
(Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Пловдив, България)

CONTENT

pedagogical sciences

MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGY: TECHNOLOGY OF SELF-PRESENTATION Andrienko Oksana Aleksandrovna.....	5
KEY PROVISIONS OF THE CONCEPTION OF FORMING FUTURE PHILOLOGISTS' PROFESSIONAL AGENCY Aristova Nataliia Oleksandrivna.....	8
DEVELOPMENT OF THE CREATIVE PERSON OF THE FUTURE TEACHER OF MUSIC ART ON THE CHOIR DISCLAIMER Belozerskaya Ganna Olegovna.....	11
CURRENCIES OF DEVELOPMENT AND DEVELOPMENT OF THE KNOWLEDGE COMPANY IN UKRAINE Bondar Tatyana Valerievna.....	15
NON-FORMAL EDUCATION SENIOR CITIZENS IN THE LEISURE INDUSTRY Chernikova Elena Gennadyevna.....	18
INCLUSIVE EDUCATION IN A WOULD-BE TEACHER TRAINING: METHODOLOGICAL ASPECT Demchenko Iryna Ivanovna.....	21
APPLICATION OF EDUCATIONAL PROJECTS TECHNOLOGY IN THE FUTURE SPEECH PATHOLOGISTS' TRAINING PROCESS Grynova Maryna Victorivna, Kononova Maryna Mykolayivna.....	26
THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF BIOLOGY AT THE UNIVERSITIES OF THE SLOVAK REPUBLIC Hrytsai Nataliia Bohdanivna.....	31
PERSON-ORIENTED LEARNING AS AN EDUCATIONAL AND BEHAVIORAL PARADIGM Klinkov Georgi Todorov.....	35
VIEWS INTO THE FUTURE: YA. A. KOMENSKY'S PHILOSOPHICAL AND PEDAGOGICAL CREATIVITY AND MODERNISM Kobernyk Oleksandr Mykolayovych, Tkachuk Larysa Vasilevna.....	38
DEVELOPMENT OF COGNITIVE INTEREST IN MATHEMATICS AMONG COLLEGE STUDENTS Kondaurova Inessa Konstantinovna, Zalova Lena Safarbey qizi.....	43
PROFESSIONAL CULTURE OF ECONOMIC PROFILES IN THE MODERN STAGE Kuchay Tatyana Petrovna, Kuchay Alexander Vladimirovich.....	46
STRUCTURE OF THE READINESS OF FUTURE DOCTOR OF PHILOSOPHY TO RESEARCH-INNOVATIVE ACTIVITIES Menyajlo Victoria Ivanovna.....	49
EXPERIMENTAL STUDY OF LEVELS OF PREPARATION TO SELF-EDUCATE FUTURE TEACHERS OF ELEMENTARY SCHOOL Raduk Inna Vladimirovna.....	52
IERARCHY CONSTITUTES «COMPETENCE» AND «PROFESSIONAL COMPETENCE» IN MODERN RESEARCHES Sabluk Olga Aleksandrovna.....	56
FORMATION OF THE PROFESSIONAL IMAGE OF THE FUTURE TEACHER IN THE PRIMARY SCHOOL Savchenko Natalia Vladymyrovna.....	60
THE INDIVID'S PREPARATION FOR THE LIFELONG EDUCATION: PERIODIZATION AND CHARACTERISTICS Savosh Valentyn Oleksiiiovych.....	63
SOCIO-EDUCATIONAL WORK WITH MINORS AS A SUBJECT OF PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL RESEARCH Zavatska Ludmila Mykolaivna, Shportiuk Olena Mykolaivna.....	67

psychological science

THE INFLUENCE OF LEVEL OF SELF-ESTEEM ON THE EXPERIENCE OF FEELINGS OF LONELINESS IN ADOLESCENCE Andrienko Oksana Aleksandrovna.....	71
TECHNIQUES FOR TRAINING EMOTIONAL INTELLIGENCE AS A TOOL FOR IMPROVING PSYCHOLOGICAL WELL-BEING OF A PERSON WITH A VICTIM IDENTITY Derevyanko Svetlana Petrovna.....	74
RESOLUTION OF FAMILY CONFLICTS IN THE ACTIVITIES OF THE CONFLICTOLOGIST Ptashko Tatyana Genad'evna.....	78
INTERNET ADDICTION OF TEENAGERS AS AN INFORMATIONAL-PSYCHOLOGICAL THREAT Nikolaeva Elvira Fedorovna, Rumyantseva Svetlana Sergeevna.....	82

ВИТОКИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ТОВАРИСТВА
«ЗНАННЯ» В УКРАЇНІ

© 2019

Бондар Тетяна Валеріївна, аспірант кафедри загальної педагогіки
і педагогіки вищої школи*Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди
(61168, Україна, м. Харків, вулиця Алчевських, 29, e-mail: tetanabondar@gmail.com)*

Анотація. У статті розглядаються основні питання витоків і становлення розвитку товариства «Знання» в Україні. Ці питання розкрито з огляду на історичні суспільно-політичні та державорчі процеси в українських землях у період першої пол. XVIII – сер. XX ст. та через генезу громадських товариств різного типу (громадсько-просвітницьких, культурно-просвітницьких, освітньо-просвітницьких, науково-просвітницьких, політично-просвітницьких тощо) у цей період. Саме громадські товариства просвітницького, наукового, освітнього та культурного спрямування відзначилися особливим впливом на суспільне життя, пропагандуючи населенню ідею національно-культурного і освітнього розвитку як справи всезагального значення. Увага акцентована на поетапній появі і розвитку зазначених товариств, їх задачах та функціях. Аналізуються основні причини, передумови та обставини становлення і розвитку громадських товариств, що передували утворенню товариства «Знання» в Україні. На сучасному етапі досліджуване товариство представляє одну з найбільших науково-просвітницьких ланок, що об'єднує українську інтелігенцію, науковців та є неформальною освітньою платформою України. Протягом своєї діяльності товариство змінювало ідеологію просвітницької діяльності, з тоталітарного, радянського на демократичний ракурс. Тримає цей ракурс до сьогодні.

Ключові слова: товариство, витокі, просвітництво, генеза, мета, функції, діяльність, Наддніпрянські землі, західноукраїнські землі, УРСР.

CURRENCIES OF DEVELOPMENT AND DEVELOPMENT OF THE KNOWLEDGE
COMPANY IN UKRAINE

© 2019

Bondar Tatyana Valerievna, postgraduate at the Department of General Pedagogics
and Pedagogy of the Higher School named after G. S. Skovoroda
*Kharkiv National Pedagogical University them G. S. Skovoroda
(61168, Ukraine, Kharkiv, st. Alchevskih, 29, e-mail: tetanabondar@gmail.com)*

Abstract. The article deals with main issues of the origins and development of the «Knowledge» society of Ukraine. There issues are disclosed in view of the historical socio-political and state-building processes in the Ukrainian lands during the first half of the XVIII – mid-century XX and because of the genesis of various civic associations (public-educational, cultural-educational etc.) during this period. It was the public associations of educational, scientific, educational and cultural orientation that had a special influence on public life. Propagating the idea of national-culture and educational development as a matter of universal importance to the population. Attention is focused on the phased appearance and development of these societies, their tasks and functions. The main reasons, preconditions and circumstances of formation and development of public associations, which preceded the formation of the «Knowledge» society of Ukraine, are analyzed. At the present stage, the investigated society represents one of the largest scientific and educational sections that unites Ukrainian intellectuals, scientists and is an informal educational activities, from a totalitarian, Soviet to a democratic perspective. Holds this angle to the present.

Keywords: company, origins, education, genesis, purpose, functions, activities, Dnieper lands, Western Ukraine lands, Ukrainan SSR.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Становлення і розвитку громадських товариств в Україні – це окремий методологічний інструментарій в державотворенні, науці та культурі. Дослідження їх генези дозволяє ширше розкрити погляд і дає змогу створити підґрунтя для пошуку нових парадигм наукових досліджень, використанню позитивного та врахуванню негативного досвіду.

Саме громадські товариства є інструментом для задоволення і захисту своїх соціальних, економічних, творчих, національно-культурних та ін. спільних інтересів [1, с. 524–525].

Зазначимо, що найбільш поширені серед громадських товариств є ті, що мають просвітницькі характер і функції. Під просвітницькими товариствами мають на увазі громадські організації, які проводять культурно-освітню роботу серед населення та мають певні ідеологічні ознаки [2]. Генезу товариства «Знання» в Україні слід проводити через діяльність саме громадських товариств, як складової у державотворенні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких розглядалися аспекти цієї проблеми і на яких ґрунтується авторська думка; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Вивчення й аналіз історико-педагогічної та сучасної літератури засвідчує, що досліджувались лише окремі аспекти діяльності товариства «Знання», такі як: діяльність у рівневих зв'язках (Н Жидкова) [3], ретроспективний аналіз (І. Козинець) [4], відділ при

Київському університеті (Л. Круглова) [5], освіта дорослих (Л. Тимчук) [6]. Витоки становлення і розвитку товариства «Знання» України ще не стали предметом окремого наукового дослідження.

Формування цілей статті (постановка завдання). Розкрити генезу товариства «Знання» в Україні шляхом діяльності громадсько-просвітницьких товариств в українських землях, що перебували в підпорядкуванні Російської та Австрійської імперій у період сер. XVIII – поч. XX ст., а потім радянської влади до сер. XX ст.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Доцільно буде дотримуватися класифікації громадських товариств за напрямом їх діяльності, як це виділила у дослідженнях В. Кравчук [7]. За цим критерієм виділено такі напрями: права людини; професійна діяльність; поліпшення соціально-економічного становища країни; сім'я та діти; захист здоров'я, населення та навколишнього середовища; освіта; культура [7]. Дотримуючись зазначеної класифікації генезу досліджуваного товариства розглянемо через призму громадсько-просвітницьких товариств освітнього та культурного спрямування [7].

Витоки заснування громадсько-просвітницьких товариств в Україні сягають в епоху українського просвітництва сер. XVIII ст.

Підкреслюємо, що власні ідеї українського просвітництва започаткували діячі науково-просвітницьких братств (кін. XVI – поч. XVII ст.) та Києво-Могилян-

ської академії (1659–1817 pp.) [8]. Вони були першими провідниками українців на шляху суспільно-національного розвитку.

Починаючи з сер. XVIII ст. до поч. XIX ст. відбувся політико-адміністративний розподіл українських земель. Переломним став рубіж XVIII – XIX ст. У цей час українські землі були розділені між двома імперіями – Австрійською та Російською. Таким чином, західноукраїнські землі були підпорядковані Австрійській імперії, а Наддніпрянські – Російській імперії.

Отже, у результаті репресивної політики урядів імперій до українського народу привела до виникнення громадсько-просвітницьких рухів та зростання опозиційного настрою населення до імперської влади. Насамперед цей рух склали діячі українського просвітництва, шляхом заснування громадських товариств просвітницького напрямку.

Перше товариство на території українських земель Російської імперії з'явилося у сер. XVIII ст. Це культурно-просвітницький гурток «Паліцинська академія», що діяв з 1760-х у с. Попівка (нині Сумщина). Його створили випускники Києво-Могилянської академії. Гурток піклувався про початкову освіту в краї. Тут виникла ідея створення першого університету у Наддніпрянській Україні, а саме, Харківського, яку здійснив у 1805 р. член гуртка В. Каразін [9]. При Харківському університеті відкривались перші наукові товариства у Наддніпрянщині. У 1811 р. В. Каразінім відкрите технічне товариство – «Філотехнічне товариство» [10]. У 1812 р. – тут же вперше відкрито «Товариство наук». Головними завданнями і функціями зазначених товариств були поширення наукових досягнень шляхом видавництва загальнокорисних відкриттів [11].

Першим просвітницьким товариством на західноукраїнських землях було «Studium rutenum» (1787 р.). Займалося поширенням української мови [12].

1816 р. у м. Перемишлі – центрі просвітницького руху західноукраїнських земель під керівництвом єпископа М. Левицького та його поплічників (І. Могильського, І. Снігуровського та ін.) засновано «Товариство греко-католицьких священиків», а у 1818 р. було відкрито дяківську школу. Започатковано впровадження української мови у систему початкової освіти [13].

Протягом 1820–30-х pp. на територіях українських земель продовжується зріст просвітницьких товариств. У 1833 р. у Львові М. Шашкевичем, І. Вагилевичем та Я. Головацьким було створено демократично-просвітницьке й літературне угруповання «Руська (українська) трійця». Метою діяльності було пробудження національної свідомості й запровадження української мови та культури у всіх сферах громадського життя [14].

З 30-х і в 40-х pp. XIX ст. при університетах розвитку набувають науково-просвітницькі товариства: Одеське товариство історії та старовини, Київське та Одеське медичні товариства та ін. У сер. 40-х pp. заснуються таємні Кирило-Мефодіївські братства. Метою братств була боротьба проти самодержавства та кріпосного права, утворення федерації слов'янських республік [1].

У західноукраїнських землях суттєвий вплив на національне відродження у 40-х pp. мали «Головна руська рада» (1848 р.) та «Галицько-руська матиця» (1848 р.) [15, 16]. Діяльність вище зазначених товариств на західноукраїнських землях вплинула на повалення Австрійської конституції (1849 р.). Так, було скасовано панщину, селяни отримали повну особисту свободу. Земля, якою вони користувались переходила у їх власність [8].

На перехресті політичних свобод, які прийшли з Австрійської імперії з 1849 р. на західноукраїнських землях з'являється науково-просвітницьке товариство «Просвіта» [17].

У кінці 50-х pp. – поч. 60-х pp. XIX ст. на території Наддніпрянщини, інтелігенція об'єднувалася у національно-культурні нелегальні гуртки – «Громади» [17]. Де представниками були В. Антонович, М. Рильський,

М. Драгоманов, П. Куліш, Т. Шевченко та ін. Видається перший український журнал «Основа» (1861–1862 pp.) [17]. З виходом Валуєвського циркуляра (1863 р.) діяльність «Громад» загальмувала до 70-х pp. У 1890-х р. «Громадам» вдалося створити Загальноукраїнську безпартійну демократичну організацію. Паралельно з тим створюється таємне політичне товариство – «Братство Тарасівців» (1891 р.). Водночас з «Тарасівцями» діють соціал-демократичний гурток Лесі Українки, І. Стешенка та Українська Національна Партія, що передували утворенню у Харкові першої політичної партії – Революційна українська партія (РУП) (1900 р.) [1, с. 524–525]. У 1890-х pp. На цих територіях відбулося становлення товариства «Просвіта» [17]. Метою вищезазначених товариств було національне визволення українців від Російської імперії, автономія українських земель, поширення української мови, навчання грамоти, читання лекцій, доповідей [1, с. 524–525].

Результатом діяльності вище згаданих товариств стало підвищення грамотності населення, що призвело до піднесення національної свідомості та бажання відстоювати свої культурні, освітні, економічні, політичні права. Це мало суттєвий вплив на події Української революції 1917 р. та проголошення Української Народної Республіки (УНР) (1917 р.). УНР під час цієї революції мала мету національного визволення українських земель з-під контролю імперій. Державотворчі органи УНР у цей час підтримали чинні товариства, які відігравали ключову роль у процесі державотворення. Але змога підтримки тривала недовго. 1919–1920 pp. відбувається формування радянської влади в українських землях, яке розпочинається у Наддніпрянській Україні. В 1919 р. більшовиками у м. Харкові було проголошено Українську соціалістичну радянську республіку (УСРР). Це позначилося на діяльності УНР та проукраїнських товариств на цій території. Більшовицька влада вважала, що товариства мають бути невіддільною складовою радянської політичної системи [18, с. 438].

Протягом 20–30 pp. XX ст. на територіях Наддніпрянщини починається боротьба проти проукраїнських товариств та інтелігенції, фабрикуються справи, відбуваються депортації, ув'язнення, розстріли, антицерковна політика, закриття українських шкіл, ліквідація українських кафедр в університетах, заборона та ввезення українського друкованого матеріалу. На західноукраїнських землях вплив більшовиків позначився з 1939 р., коли їх було приєднано до УРСР. З цього моменту вся територія України стала підконтрольною більшовицькій владі.

Радою Народних Комісарів СРСР 1943 р. була створена підвладна ідеологічна організація Всесоюзне Лекційне Бюро при Міністерстві вищої освіти СРСР [19], діяльність якого охоплювала територію УРСР [20]. В 1947-х pp. на засіданні Оргкомітету зазначеного Бюро (протокол № 1) [19] було затверджено список міст по створенню відділень-наступників цього товариства. Цього ж року ним стало «Товариство для поширення політичних і наукових знань Української РСР» (нині товариство «Знання» України) [1].

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок цього напрямку. Розкрито генезу товариства «Знання» в Україні шляхом діяльності громадсько-просвітницьких товариств в українських землях у період сер. XVIII – сер. XX ст. Серед перших та найпомітніших таких товариств, що з'явилися у сер. XVIII – XIX ст. були «Паліцинська академія», «Філотехнічне товариство», «Товариство наук», «Studium rutenum», «Товариство греко-католицьких священиків», «Руська (українська) трійця», «Галицько-руська матиця», «Просвіта», «Громади», «Братство Тарасівців», РУП та ін. Організаторами та діячами зазначених товариств у цей період була українська інтелігенція, яка мала за мету визволення українських земель і народу від імперського загарбництва, розвитку культури, науки шляхом функціонування това-

риств. Власне, зростання кількості та розповсюдження товариств, активна проукраїнська позиція та просвітницька діяльність і привела до остаточного контролю і заборони їх на початку ХХ ст. На противагу створювалися підвладні ідеологічні товариства, як неофіційні контрольноючі органи. В Україні у сер. ХХ ст. найбільш впливове і масове було саме, товариство «Знання». Перспективами подальших досліджень можуть бути досвід та напрями діяльності, а також етапи формування організаційно-просвітницької роботи товариства «Знання» в Україні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Енциклопедія сучасної України Т. 6. Київ, 2006.
2. Енциклопедія історії України Т. 7/В. Смолій та ін. Київ: Наук. думка, 2010.
3. Н. Жидкова. Діяльність товариства «Знання» на Менишині у рівневих зв'язках. Сіверський літопис. 2014. № 4. С. 225–233.
4. І. Козинець Діяльність організації товариства «Знання» України: ретроспективний аналіз. Інтернет-конференція. 2013. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1289> (дата звернення 24.01.2019).
5. Л. Круглова. Товариство «Знання» Київського університету та його внесок у розвиток інтелектуального потенціалу України. Етнічна історія народів Європи. 2012. Вип. 37. С. 95–98.
6. Л. Тимчук Становлення та розвиток андрагогіки як теорії і практики освіти дорослих в Україні (кін. ХІХ – ХХ ст.): автореф. дис. на здобуття д-ра.пед.наук:13.00.01. Тернопіль, 2016. 38 с.
7. Теслицький А. Класифікація громадських об'єднань в Україні. Науковий вісник Чернівецького університету. Вип. 559. 2011. С. 44–47.
8. Історія УРСР: у 2 т. Київ: АН УРСР, 1967. Т. 1. С. 834.
9. В. Троян, П. Матвієнко. Попівська академія як культурно-просвітницький осередок на Слобожанщині. Збірник наукових праць. Вип. 2. Суми, 2012.
10. О. Майструк. Василь Каразін і Філотехнічне товариство (20-ті рр ХІХ ст. Наук. вісник Донбасу. Київ. 2013. № 4.
11. О. Гомотюк. Становлення і розвиток наукових засад українознавства (90-ті рр. ХІХ–перша третина ХХ ст.): дис. на здобуття д-ра іст. наук. Київ, 2007.
12. Архієпископ Харківський і Полтавський. Лекція 1. Просвітництво: веб-сайт. URL: <http://www.bishop.kharkov.ua/kursi-lekcij/istoria-ukraienskoie-literaturi-per-pol-hih-st/lekcia-01-prosvititelstvo> (дата звернення 22.01.2019)
13. Л. Потапюк. Ідеологічні та соціально-педагогічні причини виникнення і розвитку культурно-просвітницьких громад на Західній Україні (др. пол. ХІХ–поч. ХХст.). Вісник. Луцьк, 2015. С. 252–257.
14. Історія України в особах: ХІХ–ХХ ст. / І Войцехівська. та ін. Київ: Україна, 1995. С. 79–85.
15. В. Верига. Нариси з історії України (кін. ХVІІІ–поч. ХХ ст.). Львів. Вид. «Світ», 1996.
16. Ф. Погребенник. «Просвіта» в контексті суспільно-політичної і культурної ситуації в Галичині та Австро-Угорщині (др. пол. ХІХ–поч. ХХ ст.). Україна: культура, спадщина, національна свідомість, державність. 2010. № 19 С. 28–33.
17. М. Коробка. Становлення і розвиток українських товариств «Просвіта» як осередків національно-культурного відродження (др. пол. ХІХ–поч. ХХ ст.). Етнічна історія народів Європи. 2014. Вип. 42. С. 142–148.
18. В. Ленін Доповідь на ІІ Всеросійському з'їзді професійних спілок 20 січня 1919 р.: повне зібрання творів. Ленін В. І. Т. 37.
19. Г. Григорян. Всесоюзное общество «Знание», как коммуникатор для власти и научного сообщества СССР. Москва, 2012.
20. Українська радянська енциклопедія: у 17 т. Київ, 1963. Т. 14.